

פרוטוקול מס. 173

מישיבת ועדת הכלכלה, שהתקיימה ביום שלישי.
ט"ז באדר א' תשל"ו - 17.2.76, משעה 13.00.

נ ו כ ח י ס - חברי הוועדה:

- י. הורביץ - היו"ר
- א. אבטבי
- פ. גרופר
- מ. דרובלס
- ע. הדר
- א. זילברברג
- י. יודין
- יגאל כהן
- א. לבני
- א. לבנבראון
- י. מודעי
- נ. קצב

מוזמנים:

- עו"ד בן-ג - מייצג את חברת דובק בע"מ
- ח. בר-אילן - מנהל מרכז לטבק בע"מ
- ב. ערטול - מנהל מועצת הטבק ומועצת הזייתים
- א. פרג'י - דובק
- מר ברגר - משרד החקלאות
- מר קופשטיין - משרד החקלאות
- גב' שפניץ - משרד המשפטים
- דב ברזלי - ראש העיר חדרה
- צחק סלע - יו"ר המועצה המקומית פרדס חנה-כרכור
- מר פגי - יו"ר המועצה האזורית מנשה
- משה מרגלית - מזכיר ועדות חקלאיות שומרון
- עני שלום - יו"ר המועצה המקומית אור-עקיבא
- אריאל עמיעד - מנהל חברת החשמל
- ד"ר ארנון - חברת החשמל

מזכיר הוועדה: א. פלקסר

כלכלן הוועדה: ד. לב

קצב נ"ח: שולמית פרג

בסדר-היום: - חוק מועצת הטבק;

- חברת החשמל - תחנת הכוח בחדרה.

1122

(24.2.76 ביום הקל)

היו"ר י. הורביץ:

גברתי, רבותי, ברשותכם אני פותח את הישיבה.

אני רוצה לבקש את אישור הוועדה לשינוי קל בהרכב ועדת המשנה של ועדת הכלכלה לענין אילת. מתברר לי שאני עמוד יותר מדי ואינני יכול למלא תפקידי כיו"ר הוועדה בענין זה. לכן פניתי אל ח"כ מודעי ובקשתי שימלא את מקומי. והוא הסכים. מכיון שכך, הרי שמתפנה מקום בוועדת המשנה, לכן אני אבקש את אישור מינויו של חבר הוועדה יגאל כהן, כך שחברי ועדת המשנה לענין אילת הם: מודעי, אבטבי, חריש, פרנק, יגאל כהן, לבני, הורביץ.

ה ו ח ל ט

לאשר את שינוי הרכב הוועדה לענין אילת.

חוק מועצת הטבק:היו"ר י. הורביץ:

הנושא הוא - חוק מועצת הטבע. בקשנו הפעם את החברים לבוא ולהסביר

בקצרה את ענין חברת דובק.

יחזן שנזדקק לעדויות, או להצעות, או להמלצות נוספות, אבל ברגע זה הישיבה תשמע אך ורק את ההבסרים לגבי דובק. כך שאני מבקש ממר בן-פרץ להתרכז בדברים שקורים בשטח, כי נמסר לנו כי יש עיכוב רציני בהוצאת הטבק וההסבר של המועצה הוא כי צריך לבוא לעזרת היצרנים, וכי זה יהיה לטובת כולנו. מבלי להכנס לענין זה, יש פנים לכאן ולכאן. שמענו את ההתנגדויות. כן שמענו לגבי החמיכה.

עו"ד בן-פרץ:

לא ידעתי שזה הנושא. לא ידעתי שאנחנו

נדון בנושא שצויין פה. מכל מקום.

נושא זה קיים בין דובק ובין משרד החקלאות. מטפל בזה המנכ"ל.

קבלתי הודעה לבוא הנה. את ההודעה

קבלתי בערב שבת, ולא ידעתי שאתה, אדוני היושב ראש, תעורר את הענין

הזה. למעשה, כולנו יודעים קצת. כלומר, כל אחד יודע את הקטע שלו.

כך שלענות באופן מלא יכול רק מר גל. אם תזמינו אותי, אני בטוח שברצון הוא יבוא.

היו"ר י. הורביץ:

בלי קשר לחוקים, אנחנו רוצים לדעת אם

קיים מצב עם החקלאים כזה, שהם מחזיקים

את הטבק שלהם, והגורם היחידי שיכול לקנות מהם - איננו קונה. אני

לא מרשיע אותו. יכול להיות שאין לו כסף, או אין לו כוח לשלם. מכל

מקום, בלי קשר לחוקים אני רוצה לדעת אם נכון הדבר. את החוק אפשר

לסחוב שנה-שנתיים, ואף חמש שנים.

עו"ד בן-פרץ:

כל אחד מהאנשים שלנו יודע את הקטע שלו. מר פרץ יודע מה נעשה בשטח שלו בשדה. מר גל יודע בכל השטחים.

אני התכוונתי בקשר לחוק. חברת דובק מעוניינת מאד לדבר על זה. אבל היום, אנחנו לא מוכנים.

י. כהן: חשובה אנחנו יכולים לקבל יותר מאוחר. אבל הסברים אפשר לקבל כעת.

עו"ד בן-פרץ:

משרד החקלאות הציע לדובק לקנות כר וכך טונות של טבק. או, יותר נכון, 475 טון שיש לחקלאים, למגדלים הערביים --- (קריאה: גם יהודים)

יכול להיות. טבק שנקנה מהיבול של 1975 איננו שמיש לתעשייה אלא כעבור שנה. זאת אומרת, יחילו להשחמש בו ב-1977, וישתמשו בו במשך כל שנת 1977.

דובק קונה טבק שהיא צריכה לשימושה. הנה, השנה יש לה 90% טבק ייבוא ו-10% טבק מקומי.

כאשר בקשנו ממשרד החקלאות להעמיד לרשותנו אותו אשראי שקבלנו בשנה הקודמת, נערם בפנינו קושי. אבל אני יודע שעכשיו משרד החקלאות יכול להעמיד לרשות חברת דובק כדי לקנות מחצית היבול, או משהו יותר לזה. אנחנו אומרים, חצי זה לא מספיק. אנחנו לא יכולים לספק את החצי השני. יותר מזה, החצי השני השנה מסתכם ב-9 מיליון ל"י וזה לפי מחיר של 16.5 ל"י הקילו.

פ. גרופר: חוץ מהטבק של היהודים.

ה. הרבניץ: מחצית מתוך 9 מיליון ל"י צריך לדאוג.

עו"ד בן-פרץ:

משרד החקלאות דאג בשנים קודמות לכל הסכום.

מחיר קילו טבק הוא 16.5 ל"י. לפני כן היה 5.5 ל"י. אם יכולנו להשתף באיזה חלק מהסכום, הרי שעכשיו אנחנו לא יכולים. זה מה שאני יודע. אני מציע שפרטים מלאים יותר יי"חו עד בואו של מר גל.

ה. הרבניץ:

לא במקרה לחצתי עליך. אנחנו ניהג לך לסעון את הטיעונים. יושב אתנו יהודי שיודע מה קורה בדובק. הכוונה למר בר-אילן.

עו"ד בן-פרץ:

הוא יודע מה קורה בסקטור היהודי, כי הוא המנהל הכללי של עלי הטבק. ואילו מר גל יודע מה קורה בשוק.

עו"ד בן-פרץ:

היה הסדר עם האוצר, שהאוצר יתן את העודף, והוא אכן נתן את העודף. השנה הוא לא נכון לתת אף פרוצה אחת. למעשה, בעבר הכל מומן על ידו.

זאת ועוד: לא הכירו, וגם לא מכירים לחברת דובק את הוצאות המימון. כאשר הרבית היתה נמוכה, זה לא היה כל כך חשוב. אבל היום, הרבית מהווה שליש של הסכום. הרבית היום היא של 33% - 24% פלוס 10% עונש. זה יכול להסתכם עד 40%. כאשר אנחנו לוקחים מעבר, אז זה עשוי להביא לקנסות. אם כן, בכל זה לא מכירים. ואם לא מכירים בשליש, אז מה הטעם לסחורה?

הפתרון הוא, שיתנו לנו את המימון, ואז אנחנו נרכוש ואנחנו נשלם את זה באותם תנאים שאנחנו רוכשים את טבק חוץ.

מ. דרובלס:
אנחנו קיימנו מספר ישיבות בנושא החוק, והאמת היא כי שוכנעתי חלקית מהדברים שהועלו ע"י דובק. עוד בטרם סיימנו את הדיון על החוק התעוררה הבעיה של 500 טון טבק מהיבול המקומי. כן התעוררה גם הבעיה של המימון.

אני רוצה לשאול את אנשי דובק: הרי התאריך איננו חד-פעמי, אלא הוא קבוע. ידוע שהטבק חייב להיות במחסנים רק כעבור שנה מותר להשתמש בו.

המידה והאוצר, וגם משרד החקלאות, יאמרו שלא יכולים להעמיד לרשותכם את המימון, שהוא בסך של 3 מיליון ל"י נוספים - מה יהיה אם לא יתנו לכם מימון זה? האם אז תאמרו דוקא כי תקנו יותר מאוחר טבק בחו"ל?

היו"ר י. הורביץ:
הם צודקים בדבר אחד, שהם לא ידעו את הנושא.

ברצוני לומר לכם, כי החוקים באים לעזור, ולא להקשות, על החקלאים. עובדה היא שאין להם פדיון מהתוצרת. יכול להיות שדובק לא אשמה. אבל את הבעיה הזו צריך לפתור.

עו"ד בן-פרץ:
אני מבקש שהמנהל הכללי יבוא לכאן.

היו"ר י. הורביץ:
אנחנו נקיים ישיבה נוספת.

ח. בר-אילן:
כל שנה יש לנו הסדר כזה, שדובק קבלה טבק החל מאוקטובר - הכל בהתאם למצב הגשמים. כך היה משך 10 השנים האחרונות. עד שנה שעברה, כאשר המועצה החדשה בקשה לקבל את הטבק לפי הסדר חדש. כלומר, בחודש אוקטובר היינו מקבלים את הטבק. התכתבנו עם יו"ר המועצה ואמרנו שברצוננו לקנות את הטבק עוד יותר מוקדם, כי אז לא היתה לנו עבודה לתת לפועלים. על כך קבלנו תשובה שהם עדיין אינם יכולים לדעת בכמה יוכלו למכור את הטבק.

ח. בר-אילן:

מאז יש לנו התכתבות. אנחנו רוצים לקנות את הטבק, והם דחו אותנו. אנחנו מוכנים לקבל את הטבק.

כיצד לשלם? - ברור שאנחנו מוכנים לשלם. מתי לשלם? - בשנה שעברה קבלנו כל המימון מהממשלה ושלמנו אותו. גם את זה רצינו. ולא שום הטבה נוספת. משרד החקלאות אומר שאין לו כסף. הוא אמר שיש לו 3 מיליון ל"י.

כמות הטבק שישנה היא 650-700 טון. לפי המחירים ששר החקלאות קבע - הרי זה מסתכם ב-12.5 מיליון ל"י. עוד לפני שבועיים-שלושה באו אנשי משרד החקלאות ואמרו לנו שיש להם 6 מיליון ל"י - 3 מיליון ל"י משרד החקלאות, 3 מיליון ל"י דרך האוצר, ושאנחנו צריכים להתחיל לקבל את הטבק. מר איילנד עוד אמר שיש אלהים גדול. בבקשה, תתחילו עם 6 מיליון ל"י. אבל אין. אם נקבל 3 מיליון ל"י, אז בבקשה, נקבל. ביום ששי שעבר היתה ישיבה מסכמת, ושם נאמר שאנחנו נשלם 40% רבית, כי השנה קבלנו 14%, והטבק עלה לכדי 200%.

יש ועדת מחירים על יד משרד המסחר והתעשייה, והיא שקובעת את מחירי הסיגריות. כך שאמרנו כי ועדת המחירים תיקח בחשבון את ההוצאות, ואנחנו נחפש דרך. אבל שיבטיחו לנו את הוצאות המימון. זה הכל. אנחנו מצפים לעניין זה בקוצר רוח, משום שהפועלים בצפת אינם עובדים.

בר-עזר ארטול:

המועצה שבמשרד החקלאות הודיעו לדובק לא להעמיד את המגדל הקטן מול התביעות הגדולות. כך שנאמר לדובק שהם יעזרו בכל מקום שצריך.

העניין הוא בזה, שלרשות המועצה שבמשרד החקלאות, יש 5-6 מיליון ל"י עד גמר השקילה והסיווג. אנחנו ישבנו כמה ישיבות עם מר גל, והגענו לכמה סיכומים. אחר כך הוא הביא את הדברים להנהלה, ושם הכל החבטל.

למעשה, נתנו מפרעות בסכום של מיליון ל"י. דובק נחנה 1.5 מיליון ל"י, ויש עוד 3 מיליון ל"י. מונחה ועדת מנכ"לים של משרד החקלאות, משרד המסחר והתעשייה ומשרד האוצר, כדי לייצא את הטבק.

אני מבקש מחברי ועדת הכלכלה לבקר בשטח.

א. פרג'י:

תור שלושה שבועות הוצאתי את כל הטבק ושלמתי עבורו. עכשיו יש לנו הבטחות שיהיה כסף. דרוש סכום של 12.5 מיליון ל"י. הובטח לתת לנו מכתב למשרד מסחר ותעשייה, כדי שיכיר לנו את הוצאות המימון. ברגע שיהיה בידנו מכתב כזה, נלך להשיג את הכסף. אבל מכיון שלא מכירים לנו בהוצאותינו שמגיעים ל-40% - 40% מתוך 12.5 מיליון ל"י, זה כ-5 מיליון ל"י. מכל מקום, אם יהיה בידנו מכתב כזה, הרי שמיד נוציא את הטבק.

א. אבטבי: סביב כל זה קיימת הבעיה של המימון.

אני מציע שתקום ועדת משנה, שתכנס לעובי הבעיה, ולאחר מכן חביא בפנינו דבר מוסכם.

עו"ד בן-פרץ: קודם כל, העניין של מועצת הטבק שאיננו

דבר חדש. מועצת הטבק קיימת, והיא קיימת מיום 17.1.62. יש החלטה של הממשלה מס. כל/187. בעקבות זה פורסמו בעתון רשמי מטרותיה של מועצה זו, ואף מינו את החברים הראשונים, אשר עד היום הזה החברים, או חליפיהם, מכהנים במועצה הקיימת.

יותר מזה: בתאריך 13.12.70 - לפני

5 שנים - החליטה ועדת השרים לכלכלה למנות ועדה לחיאום ענייני גידול טבק, ייבוא וייצואו, אשר מיוצגים בה באי כוח המכס והבלו, משרד החקלאות, משרד המסחר והתעשייה ואגף מטבע חוץ של משרד האוצר. ועדה זו דנה בכל העניינים שמבקשים הפונים אליה. מכל מקום, ועדה זו קיימת ופועלת.

לרגלי קיצוצים בתקציב הממשלה הועברה

מועצת הטבק למשרד אחד עם מועצת הזיתים, תחת מנהל אחד - מר עזאר ערטול - ומנגנון אחד, לאחר שנתמנה מר ערטול, בנוסף לתפקידו כמנהל מועצת הזיתים, גם למנהל מועצת הטבק. כך שחלה הרעה חריפה ביחסים עד כדי כך שנציגי התעשייה נאלצו לפרוש מחברותם במועצת הטבק.

עכשיו, כנראה, שכח מעניין הקיצוצים ---

מ. דרובלס: מדוע לא לאחד את זה גם עם מועצת הירקות?

עו"ד בן-פרץ: ח"כ קורן הגיש את ההצעה של החוק,

ואני מתייחס אליה. בהצעות החוק יש דברי הסבר, ושם כתוב שהוא מציע להפוך את המועצה הרגילה לחברה שתירשם, ושיהיה לה מעמד חוקי.

כוונת החוק המוצהרת היא "לארגן את

הענף, לאגד את המגדלים ולהעניק למועצת הטבק סמכויות סטטוטוריות דוגמת אלה הניתנות כיום למועצת הפירות והירקות וכו'" - לדעתי, או לדעת שולחי, אין צורך לארגן את ענף הטבק כי מינואר 1962 פורסמו מטרותיה בעתון הרשמי. כך היה עד שהופיע מר ערטול. לצערי הרב, הוא רק הופיע במועצת הטבק, מיד החלו כל השיבושים. זו עובדה.

המטרה השנייה היא, לארגן את המגדלים:

קראתי את הצעת החוק וראיתי כי באי כוח המשרדים היושבים במועצה, אינם נבחרים, אלא הם מתמנים ע"י שר החקלאות. למעשה, ע"י המלצת המועצה וחברי המועצה, ולא כפי שהמגדלים רוצים. לכן אין כל שינוי בין המצב הקיים היום ובין המצב שרוצים להציעו בחוק.

לגבי הסיבה השלישית - לתת סמכויות

סטטוטוריות למועצה: סמכויות אלה אינן למען נהל ענייני המגדלים, אלא לגבי מחיר הטבק, מכירתו של הטבק - דברים אלה שלא צריכים את החוק. אולם, רוצים את זה על מנת לכפות את דעתם על היצרנים --- (היו"ר י. הורביץ: באילו שטחים?) עבירה. למעשה, מחוץ לחוק יש כל מה שנחוץ.

עו"ד בן-פרץ:

המועצה רוצה להיות הגוף הקובע.
 בסעיף 11(6) כתוב שהם צריכים לייעץ לממשלה בעניני ייבוא של טבק.
 בסך הכל מייבאים 90% מהטבק. והם מגדלים לפעמים 10%, ולפעמים - 15%.
 יוצא, שהם רוצים לקחת את הסמכויות של הענינים הכלכליים, ולייעץ.
 עכשיו תהיה ועדה ממשלתית, עם באי כוח ארבעת משרדים - זה דבר אחד;
 ותהיה מועצה - זה דבר שני. זה מה שיהיה. יהיה בלבול.

בא כוח החקלאים יחליט מה לייבא ארצה?
 מניין להם לדעת? כיצד הם מבינים את זה? איך הם יודעים איזה סוגי
 טבק לייבא?

אני חייב לומר, שהוועדה שמונתה ע"י
 ועדת השרים הכלכליים אינה שווה ולא כלום.

ועוד דוגמה: לגבי סעיף 24 של החוק -
 מהיום והלאה כל מכירת טבק תיעשה באמצעות המועצה בלבד. יש בזה פלוס,
 אבל יש בזה גם מינוס. שכן כיצד המועצה תקנה טבק? והרי המועצה
 לא צריכה טבק המועצה תמכור את זה לדובק.

ובהתאם לסעיף 27 אסור לדובק לקנות
 טבק מהחקלאים. מדוע לאסור קניה? התוצאה היא, שרק המועצה קונה
 את הטבק. אם חברה רוצה לקנות טבק, היא צריכה לקנות דרך המועצה.
 (ע. הדר: מה רע בזה?) הרכה דברים. קודם כל, מדוע אני. בתור אזרח,
 לא יכול לקנות? והרי המועצה. שדרכה תיעשה הקניה, חרצה ממני תנאים
 שלא אסכים להם. ואילו החקלאי יסכים אחי, ומדוע לא אוכל לקנות ממנו?

ע. הדר: אין ביקוש סחורה. אתה יכול ללכת
 לחקלאים ולהוריד את המחיר לכדי מחצית.

עו"ד בן-פרץ: המחיר נקבע ע"י שר החקלאות, ולא אני
 קובע את המחיר. וכאן אני לוקח את
 הדוגמה משוויצריה ששם גם כן מגדלים טבק. מגדלים 1200 טון טבק
 שאת זה מוכרים לצרפת, כי הוא שחור. הם מוכרים את זה באיכס לירות
 לחקלאים, והממשלה קונה את זה מהחקלאים ומוכרים לצרפת בשליש מהמחיר.
 יש בזה טובסידיה.

אם הממשלה מעונינת בשיווק הטבק, ואם
 אנחנו מעונינים לקנות אותו, אז אנחנו רוצים שיחננו לנו אפשרות לקנות
 אותו.

י. כהן: תלך לחקלאי המסכן, שאיננו מוגן, ותוריד
 לו את המחיר בכמה לירות. האם זה מעוגן בחוק?

עו"ד בן-פרץ: זו שאלה טובה, ואני רוצה לענות עליה.

לדעתי, לדובק אין כסף לקנות את הטבק.
 (ע. הדר: התוצרת לא מוצעת) עניתי
 ואמרתי שבשוויצריה מייצאים טבק ונותנים לחקלאים טובסידיה.

זכותך ללכת ל-500 קונים ולשבור
אח המחיר. אני מגן על הצרכנים.

ע. הדר:

בשנה שעברה שלמו פחות.

א. פרג'י:

עו"ד בן-פרץ:
דוגמה מלישית: לפי חוק זה רוצים
מאתנו שאנחנו ניתן דו"ח למועצת
הטבק על המחסנים שלנו ועל הדרכים שאנחנו עומדים להחזיק את הסחורה
במחסנים שלנו, וכל פרטים אחרים שמכוונים להציק לנו. הם רוצים
דיווח זה בגלל הבלו. למעשה, אנחנו מדווחים לאוצר, ואין בענין זה
כל בעיות.

יש תקנות טבק שיצאו ב-1970.
הם צריכים לתת רשיון למחסן טבק. בהצעה החדשה, מועצת הטבק יכולה
לדרוש שהמחסן יהיה מעץ. בעבר לא היה צריך לדווח להם על כך.

עכשיו מתהווה מצב שנצטרך לקבל
רשיונות - אחד ממועצת הטבק, ואחד מהאוצר. שני רשיונות אלה מכוונים
לאותו מחסן. האוצר יכול לדרוש תנאים אחרים ומועצת הטבק - למעשה,
איננו יודעים מה היא יכולה לדרוש. יש להם תקנות בענין זה.

היו"ר י. הרביץ:
אני מציע שאתם המציאו לנו הזכיר
ואנחנו נקיים ישיבה נוספת בענין זה.
אני מבקש להפסיק בזה את הדיון היום,
ואנחנו נתמסר עוד לזה, ובהקדם.

לחברת דובק ברצוני לומר משהו על
דעת כל חברי הוועדה: אם יש לכם התנגדות להצעת חוק זה, הגישו לנו
התיגדותכם.
אנחנו, למעשה, מתמרמים, או מתנגדים
לעמדתכם בגלל העובדה שהטבק נמצא בשטח. ישנם אנשים שיגידו כי המצב
הנוכחי הוא בלתי נסבל. האינטרס של דובק יפתור בהקדם האפשרי את
את המצב.

אנחנו מבקשים בזה את סליחתכם על
כי אנחנו מפסיקים לדון בנושא עכשיו, אבל, כאמור, אנחנו נמשיך לדון
בזה בישיבה נוספת.

תודה רבה.

(נציגי דובק ומועצת הטבק והמשרדים הממשלתיים
- המשפטים והחקלאות - עוזבים את הישיבה,
ובמקומם נכנסים נציגי חברת החשמל)

חברת החשמל: תחנת הכוח בחדרה -היו"ר י. הרביץ:

גברתי, רבותי!

אנחנו פותחים את דנושא של תחנת הכוח בחדרה, או יותר נכון - החרדות לגבי תחנת הכוח בחדרה.

אנשי האזור בקשו שיבה דחופה עם ועדת הכלכלה על מנת להעביר את דאגתם וחרדתם בענין זה.

עבודת הוועדה שלנו מתרכזת בשתי שירות בהעברת הנושאים אלינו, והן: שיטה אחת, מהמליאה מועברות אלינו הצעות לסדר היום, הצעות חוקים, והוועדה חייבת לעסוק בהן ולהביא מסקנות והמלצות בפני הממשלה; שיטה שניה היא, שחבר ועדה מציע בפני הוועדה לדון בנושא שלא הועבר אליה מהמליאה, אבל הוא חייב לקבל את הסכמת חברי הוועדה. לאחר שמקבלים את ההסכמה, הוועדה דנה בנושא.

הפעם באה ההצעה מח"כ גרופר, וחברי הוועדה קבלו עליהם לדון בנושא שהועלה על ידו. הטענה של ח"כ גרופר היא, שתושבי האזור מודאגים מהקמת תנת הכוח בחדרה, והם היו רוצים להופיע בפני הוועדה.

פ. גרופר: היו לנו שני דיונים בנושא זה, ואני מצאתי לנחוץ להביא את זה כהצעת לוועדה - שאנחנו נשמע פעם נוספת איך נערכים גורמים וכיצד הם נושאים באחריות לגבי הנושא האוקולוגי.

לפי שמועות, צריך להשקיע בתחנה זו הרבה מאד, ואף מעל ומעבר. בכל מיני מקרים קורה כך שלאחר שמקימים נושא מסויים, אחר כך נראה שלא עשו מספיק ואז הנזק נגרם ואי אפשר לתקן את זה. לכן טוב שנקיים היום את הדיון ונשמע את הנושא ולראות באיזו צורה הם יוכלו להתגבר על הנושא האוקולוגי. (א. לבני: אני מציע שאנחנו נחליט להעביר את התחנה מחדרה לעתלית וכך נסיים את הענין הזה).

דב ברזלי: (ראש העיר חדרה) הבאתי אתי מזוודה שלמה. היינו רוצים להיות במצב כזה שנפסיק להציג נושאים.

למעשה, היינו נגד מיקום התחנה. כיום אנחנו לאחר מעשה. אנחנו לא מסכימים, אבל אנחנו מקבלים. לאחר שהמועצה הארצית לתכנון הצביעה על השטח כאתר לתחנות, ולאחר שוועדת השרים אישרה את האזור להקמת תחנות, אנחנו לא מנסים להלחם כדי להעביר מחדרה לעתלית.

היום אנחנו רוצים להיות בטוחים. כלומר, לקבל בטוחות שהתחנה לא תשנה את אופי האזור ולא תשפיע על החיים ועל הכלכלה בו. החקלאות שלנו מהווה 10%. בתי אריזה בחדרה מהווים כ-15%. אנחנו בהרגשה שלא מתוך כוונה רעה, אבל אנחנו מרגישים שאנחנו "מסובנים", כי המועצה הארצית לתכנון יעדה את השטח לתחנות.

דב ברזלי:

בתחנות מצויין שהאתר יתופעל בדלק נוזלי, ולפי דברי חברת החשמל חל שינוי מהותי באופן תפעול התחנה. נכון, הם מניחים שהם ישיגו אישור לשינוי התכנית, ואני בטוח שהם ישיגו את השינוי מדלק נוזלי לפחם. ועדת השרים אישרה, לאחר החלטה. את יעוד השטח. אבל צריך לבוא אישור של הוועדה הארצית לתכנון.

אין לנו התנגדות שיתפעלו את התחנה אם בדלק נוזלי או בפחם. ברגע שכפו עלינו, אנחנו לא מתערבים בזה. אנחנו לא מתרגשים לכמות הוואטים בתחנה. פרופסור היל המליץ על 600 מגוואט. הוא המליץ בשלב הראשון שלא לייצר יותר מ-600 מגוואט.

מתוך התקנות של המועצה הארצית שאישרה את יעוד השטח, משתמע שבשלב א' יש לחברת החשמל היתר עד 1200 מגוואט, והיא תעשה את זה בארבע יחידות של 350 מגוואט כל אחת. הם אומרים, בכנות, שאת זה הם רוצים.

אין לנו התנגדות שהם ייצרו 1200 או 1400 מגוואט. שיעשו יותר, ובכל חומר אחר. אבל אנחנו רוצים להיות בטוחים שלא יתפעלו את התחנה ויזינו אותה ויוציאו משם פסולת כל עוד שיבטיחו שהאזור לא ייפגע.

אנחנו בעד זה שלא יפעילו את 350 מגוואט. והיה, אם יתברר שאפשר לתפעל ללא נזק ב-10 אלפים מגוואט, או במיליון טון פחם - את זה אנחנו רוצים להבטיח.

מדברים על השקעה של אלפי מיליונים - 5000 מיליון לירות רק ביסודות בשטח, שזה היתר שקבלו ממחלקת התכנון. כלומר, שהם ישקיעו למעלה מ-100 מיליון ל"ה הציוד כבר הוזמן. בשטח עובדים. אנחנו חוששים שללא גיבוי ציבורי, חוקי - כלומר, ללא הבטחה ציבורית-חוקית, אנחנו קטנים מלהתמודד עם הגורמים הממשלתיים, עם כל הוועדות למיניהן שחברת החשמל מצפה. אני מניח שלחברת החשמל יש רצון טוב ללכת לקראת האזור. אני חושש שאנחנו נעמוד במצב של קטסטרופה בגלל 10 אלפים מגוואט.

אם זה נכון שיש צורך בזה, הרי שאנחנו כוונת רואים את המצב - שב-1985 המדינה לא תעמוד בפני לחצים והצרכים של עצמה, ואז יגידו "מה, אזור חדרה עם 200 אלף תושבים, נושא החשמל חשוב למדינה יותר. צריך לעשות חישוב של כלל המדינה, ולא של האזור". מפני זה אנחנו חוששים. על כל פנים, מבלי שיהיו לנו בטחונות - מצבנו רע. זהו המצב.

ניסינו ללמוד את המצב. הצגנו חלק מהחומר, שבו מצביעים על מקומות בהם הוקמו תחנות כוח שמופעלות בפחם, וכך מצביעים על אזורים שלמים שנפגעו. חברת החשמל טוענת שזה נכון לגבי העבר, כאשר לא פותחו הבעיות האקולוגיות.

ברשותכם, אני רוצה לצטט מחוברת זו מספר דברים. זהו קובץ שמנחה ממקנות והצעות: (מצטט)

"התנאים המטאורולוגיים בישראל, ובמיוחד בשפלת החוף המאוכלסת בצפיפות, דומים מאד לתנאים המטאורולוגיים באזור לוס-אנג'לוס אשר סובל מבעיות זיהום אויר חמורות. תנאי הזרימה באטמוספירה בישראל, במיוחד בקיץ, אינם מסוגלים לפזר ביעילות את המזהמים הנפלטים לאטמוספירה. ואם לא ננקוט באמצעים המתאימים להגבלת פליטת המזהמים, עלול ריכוזם להגיע לרמות מזיקות."

אני קורא מתוך חוברת של הוועדה הישראלית הלאומית לביוספירה ולאיכות הסביבה. וזה משנת 1972.

דב ברזלי:

ועוד קטע: "זיהום האויר שמקורו מריסוס חומרי הדברה לשימוש חקלאי מהווה בעיה שטרם נלמדה היטב. במקרים רבים, שיטות הריסוס מעמידות בסכנה את אותם האנשים הנמצאים או עוברים בסביבת אזור הריסוס.

בעיה נוספת שעדיין לא הוערכה היא, ההתאדות של חומרי ההדברה אחרי הריסוס ופליטתם לסביבה."

באזור שלנו יש פעולה רצינית מאד של ריסוס מהאויר. זה קיים. אין ספק שמתחנות הכוח יופיע זיהום. כל המסננים שיוחקנו לא יוכלו למנוע החלטית זיהום. מכל מקום, הזיהום החקלאי קיים, כתוצאה מהתעשייה, מכלי הרכב ועוד.

את מה יפסיקו? את הריסוס באויר וכלי הרכב?

היו"ר י. הרביץ:
כראש עיריית חדרה ברצוני להציג לך שאלה פשוטה: זו עיר שנושאת את עצמה. אנחנו עכשיו לא מחפשים את הכתף כדי להניח עליו את הראש. למעשה, לכל דבר צריך להיות לו חכליה.

באים לוועדת הכלכלה של הכנסת ואומרים לה "אני חרד, אין לי פתרונות. אינני אומר ש-600 מגווט זה הרבה או מעט, אלא אני חרד. אני חרד כי זה עלול להביא נזק לאזור שאותו אני מייצג. מתוך חרדה זו אנחנו קוראים ומבקשים בטוחות נגד זה." --- (ד. ברזלי: על הפחד אני אתגבר).

חברת החשמל יכולה להגיד שאין נזק וכו'. אתם אנשים מהישוב. אתם חיים את זה. זה מציק לכם חזק. הביאו לנו דעת מומחה שאומר בין אם זה פחם ובין אם זה נוזלי - האזור יהיה בסכנה.

אם יש לך איזה שהוא מומחה, או אנשים שאומרים: אדוני, יש יסוד לחרדה - אני מתאר לעצמי ששוחחתם עם אנשים. הייתי הוצה לשמוע מכם לא רק ש"אנחנו מודאגים", אלא יותר מזה, שתהיה דעת מומחה בעניין זה.

א. לבני:
אני מבין שאנחנו מקבלים את הקמת התחנה. כל הפניה היא, שלא יחסכו הוצאות ולא ימנעו תקציבים בכדי להשקיע את המכסימום מבחינת הידע, הטכנולוגיה כדי לבלום את המכסימום האפשרי, והנזק יהיה הרע במעוטו.

י. כהן:
אני מבין שהעניין לא החמצה. מצד אחד אנחנו נשמע חששות, ומצד שני נשמע הרגעות. אם נשמע דברים כלליים, לא נוכל לעשות ולא כלום. אם יש מחשבה בכיוון זה שתהיה מסגרת חוקית ברמה כזו, אז אפשר לקיים את זה. (א. עמיעד: יש מסגרת כזו).

מ. דרובלס:

אם יש מחקר לגבי 600 מגווס, מדוע חברת החשמל רוצה להפעיל 1200 מגווס?

דב ברזלי:

לבעיה שהועלתה ע"י יו"ר הוועדה: כל מומחה שנביא - למעשה, עד היום לא הוקמה בארץ, ולא מתופעלת תחנה בעצמה כזו. אם משווים ללוס-אנג'לוס ועוד מקומות אחרים בעולם, אז יש לכל סביבה בעיות משלה. אני לא רוצה להתערב בזה. אני חוזר ואומר שלדעתנו, הדרך צריכה להיות זו:

בהנחה שאפשר לקבוע נורמה של שמירת איכות הסביבה, כולל הכל, גם לגדל חקלאות, אומרים לי שאם זה בשעות היום בקיץ שמכסה קרני השמש - זה משפיע על גידולים. יכול להיות שזה לא זיהום בכלל בנדון. אבל אני בדעה שהשיטה צריכה להיות כזו שמתפעלים יחידה אחת, בודקים מה השלכותיה, ואחר כך הולכים ליחידה השניה. אבל אל תקבעו את הכמות.

בקשתי מחברת החשמל שזו תהיה השיטה. מדוע הם חוששים לתת ערבות כזו?

ההתנגדות שלנו לפחם היא לגבי ההולכה של 10 אלפים טון פחם ביום שנשאר אחרי שריפה של בין 1500-2000 טון ליום. אפשר לקלוט את זה, בבקשה.

ועוד: מה כתוב בחקנות המתאר הארצי, וזה מה שמדאיג אותנו - כתוב:

"מניעת זיהום: בהקמת תחנות הכוח וכל המתקנים לפי תכנית זו, יינקטו במיטב האמצעים הטכנולוגיים המקובלים באותה עת, במטרה למנוע זיהום בים, במים עיליים ובמי תהום - מדלק ומחמרים אחרים; וכדי להקטין במידת האפשר זיהום האויר, זיהום טרמי של הים והפעות רעש, הכל לצורך זה יינקטו בין היתר, כפי שייקבע ע"י גוף שיוקם ע"י הממשלה".

כתוב "יינקטו במיטב האמצעים הטכנולוגיים המקובלים באותה עת" - ואם אין באותה עת?

פרופסור היל כותב: "מומלץ כי לא תאושר הרחבת היחידות הנוכחיות (600 מגווס) באתר המוצע לפני שיערכו מדידות מקיפות של איכות האויר מסביב לאתר ולפני שהבעיה תשקל מחדש מכל הבחינות האפשריות."

אם היו מקבלים את ההמלצה, אז הייתי אומר שזה לא נורא.

משה מרגלית (מזכיר ועדות חקלאיות, שומרון):

אני משוכנע כי יעשו כמיטב יכולתם כדי למנוע נזקים, לקבל הבטחות וכל מה שיש בעולם בטכנולוגיה. זה הולך לתפקיד אחר, והתחנות יישארו לנו. בכוונתי לומר, כי הדור שידע את יוסף לא יהיה עוד. איננו רוצים להגיע למצב שבו יהיה החשמל בלחץ. צריך להיות איזה גוף שיקבל לחץ בענין הזיהום.

משה מרגלית:

יש ארבעה שלבים. כל שלב זה 350 מגווס. כל שלב לוקח שנה-שנתיים עד שמקימים את תחנת הכוח.

יש לנו תחנה חקלאית בתחנת הכוח, וכשאני בא לשאול אותם על תקציבים, אז אני יודע כיצד הם עונים לי. אני יודע שלוועדה זו יש סמכות להטיל על חברת החשמל, שתהיה שם מחלקה אשר תהיה מלווה במומחים לנושאים שיצוצו, שכרגע אינני יודע אותם. הייתי מציע שמומחים אלה לא יהיו המומחים של חברת החשמל. אני מציע גם שחברת החשמל תממן את זה, כדי שאותם אנשים מומחים יבזקו במהלך השלבים את הנזקים. במידה ויהיו נזקים שאין להם פתרון, לא יקימו תחנה שניה.

האזור הזה, מבחינת החקלאות, עוד לא קיים. באזור זה יש 20% מכלל הפרדסים. יש לנו חקלאים ותיקים. מבחינת האקלים מקום זה הוא טוב לחקלאות, ואת זה הולכים להשמיד.

מר עמיעד היה לפני שבועיים, והוא בהכרה מלאה שאנחנו נהיה מעורבים בהקמת התחנה, אבל לא נוכל להשפיע. אני רוצה שניה מושפעים אם בנושאים של חקלאות או בנושאים של בריאות. ככל שנרצה לבדוק את בעיות הזיהום, שנבדוק ונעשה הכל למניעת הזיהום.

א. עמיעד:

סיכמה הממשלה וגופים אחרים שמקימים בתדרה תחנת כוח. השינוי הוא עקב משבר האנרגיה. מערכת היחסים שלנו היא כזו שאנחנו לא מסתירים שום דבר. אמרנו לאנשים כל מה שיש לנו בשטח.

נכון שדובר על 1200 מגווס. מספר המגווס מוזכר בקשר לגובה הארובה - 1200 או 1400 מגווס - ג"י. אי.

היה סוג של טורבינה של 1300, ואנחנו קנינו אותה. גם 1400 מגווס לכל יחידה. אני חושב שיחנו לנו עוד 1200 מגווס. איש לא נפחד. התחנות ישנן.

בצדק חוששים האנשים. החשובה שלנו - (א) היא עניינית. יותר מ-50% מתחנות הכוח בעולם מופעלות בפחם. באנגליה, באמריקה, באזורים עירוניים. גם בתוך הערים הגדולות עובדות התחנות על פחם, והן עונות על הדרישות. הייתי באטלנטיק סיטי בארצות-הברית. זו עיר קיט. ראיתי שם תחנה ישנה, ונותנים להפעיל אותה.

כשהייתי מנכ"ל משרד החקלאות במשך 10 שנים, לא נחקלתי בכל נזק שהוא. את הפיח קונים לטיוב הקרקע. אני אומר שהפיח לא נוח לבני אדם. אבל החקלאות - לדעתי, צריך להטיל מס על החקלאים שישלמו עבור הפיח.

מה שיש חשש הוא מהגפריית. אבל פה לא יהיה יותר מאשר מדלק נוזלי. להיפך, יש כל הסיכויים שיהיה פחות. יש לנו לקנות פחם מכל הסוגים. בפחם יש הרבה משחק איפה לקנות. המסננים תופשים חלק מהגופריית. מבחינת הגפריית לא תהיה הרעה. להיפך, יהיה שיפור לעומת תחנות אחרות בארץ, כך שאין מקום לחשש.

למרות מה שאמרו המהנדסים, נסעתי לחו"ל, בקרתי וראיתי את הנעשה שם. הטכנולוגיה התפתחה כך, בשים לב לאקולוגיה, הם הגיעו לכך שאין כעת בעיות. הפחם - וזו כנראה תהיה השיטה שלנו - יועבר ברכבת לאורך 100 מייל. וכאשר היא תתקרב לתחנה, היא תסע לאט עוד חצי מייל, ושם היא שופכת את הפחם. זה הכל נעשה בחת-קרקעי.

אם לא מתפעלים טוב, ואם ימסננים מתקלקלים, אז יש בעיות. יש אבק של פחם, ואז צריך לשמור. מה שקובע, או מה שקורה בשטח, איפה שהאיש חי ואיפה שהצמחים צומחים - באותו רגע שהמזהמים הם מעבר לאחוז מסויים ושנקבע, אז צריך להפסיק, ואז צריך להשתמש בפחם אחר.

מדי פעם יהיו סטנדרטים שלא נקבעים ע"י חברת החשמל. יש איכות הסביבה, ומשרד הבריאות יתן את ההוראה להפסיק או להשתמש בזה וזה. הם יכולים לעשות את זה. זה עוד לא קרה בכל המקומות. על כל פנים, השירות לאיכות הסביבה הולך ומתפתח.

ועדת השרים החליטה לעבור לפחם, והיא הזמינה את כל הגופים. כולם אמרו שיש טכנולוגיות וש אפשר לטפל בזה. מישהו יגיד: יפה, יש טכנולוגיה, אבל תצרו עובדות. אם אנחנו לא עונים על סטנדרטים אז אתה יכול להשתמש בפחם אחר, או לערב את זה, או לעבור לדלק נוזלי.

יש עוד דברים רבים לעשות. בקרה בהרבה תחנות בחו"ל, והחקלאים שם אינם מתלוננים. יש שם תחנות של 2000 מגווס. 4 יחידות של 500 מגווס כל אחת, והם קבלו פרס.

אם אנחנו רוצים לבנות יחידה, ולנוח. כלומר, לנוח בין יחידה ליחידה, אז אנחנו לא נוכל לספק, כי לוקח שנתיים-שלוש להקים כל יחידה. יחד עם זה, זה לא נוח ולא כלום. גם אחרי שבנינו, לא נגמר העולם.

מה שחשוב הוא, מה שקורה למטה במקרה של נתינת זרימה יותר חזקה של גזים. הארובה ברידינג היא בגובה של 150 מ'. כאן זה גבוה ב-100 מ' יותר מרידינג. לידיעתכם, המחירים של הדירות ברידינג יקרים מאד.

עכשיו לגבי האפר: משתמשים באפר בכל העולם כמוצרים, כחומר גלם. את האפר אפשר לנצל לתעשייה. משתמשים בו למלט כחלק מהמלט עצמו, כחומר לכבישים ועוד.

למועצת הפחם הבריטי יש מחלקת מכירות גדולות, עם יועצים, לחברות אמריקאיות. היה יועץ של מועצת הפחם האנגלי, והוא סיפר לנו שהזמינו תחנת כוח עם הרבה אפר. את האפר מכרו לקבלן אפר. הם צריכים לספק יותר אפר.

אנחנו נזמין פחם עם פחות אפר. אבל אנחנו מנהלים "רומן" עם כמה גופים שהם יקחו מאתנו את האפר. אין בעיות בזה. אני עדיין לא יכול להגיד לכם, אבל אין ספק לכל אלה שעסקו בזה. חברות החשמל, למעשה, מתחרות אחת עם השניה. מוסרים ידע, וזה עומד לרשותנו.

מבחינת האקולוגיה: מי שנוסע לחיפה, היה סוגר את האף, בגלל הריח החריף שהיה נודף באויר. זה מטרד אקולוגי.

יש לנו חכנית יחד עם חדרה והמועצות בסביבה, להקים פארק חדרה, והמים יזרמו שם. מכל מקום, לא ירגישו בפחם אלא אם תהיה תקלה. העולם התפתח לא רק שאנחנו קונים את הציוד הטוב ביותר, אלא גם בשטח הטלויזיה במעגל סגור. יהיה חדר בקרה, ונראה מה שיצא.

א. עמ'עד:

פרופסור היל דיבר על 600 מגווס.
 בזמנו זו הייתה חכנית של חברת החשמל לבנות חחנה על 600 מגווס.
 עכשיו יש לנו דילמות - להעביר את החשמל מהצפון לדרום. עכשיו משלמים
 בהוצאות ההעברה.

אנחנו בטוחים שיש טכנולוגיות. קבענו
 לעצמנו מטרה, כי תמיד יכול לקרות משהו. תהיה תקלה אז אנחנו נפעיל
 את התחנה בפחם. יכול להיות שיקח זמן עד שנתפוס את עצמנו. מכל
 מקום, אנחנו לא בונים רק סוג אחד של פחם. וגם אם תקרה תקלה, נעבור
 מיד לנפט. אנחנו משתמשים במומחים הטובים ביותר שישנם. זו אחריות
 שלנו לדאוג לסביבה, ואחרים חייבים לפקח עלינו. אני מתכוון למשרד
 הבריאות ולאיכות הסביבה ועוד.

אנחנו צריכים ללכת עם זה למועצה
 הארצית לתכנון ובניה. והיה, אם יציגו את מה שיציגו, ואם מר ברזלי
 ירצה להכניס את הסטנדרטים - אני אתמוך בכל. אבל המצב הוא שכל הזמן
 מחמירים את הסטנדרטים. על כל פנים, הם יקבעו את מה שהם דורשים
 מאתנו. לא יהיה ויכוח גדול בנושא של פחם.

אני חושש שיהיה ויכוח אחד על מה
 שנקרא "שפנפנים" - "סקברד". זהו ציוד שמוציא את הגפרית מהארוכה.
 כדאי לקנות פחם עם הרבה גפרית, וזה יותר זול - עד 10 דולר לטון.
 ולאחר מכן להפעיל את ה"שפנפנים". מוציאים את הגפרית ומוכרים אותו
 עם רווח. למעשה, לא נשאר גפרית באויר. אני חייב לציין כאן שענין
 ה"שפנפנים" עדיין בחיתוליו. זה צריך לעבור דרך חומר שנקרא סיד,
 ושם הגפרית נספגת. אבל זה עלול שלא לעבוד, להסתם, ואז הגפרית
 עולה למעלה, כמו ה"רפיינרים". אומרים כי זה איננו עונה על הדרישות.
 יכול להיות שאי פעם זה יענה. מכל מקום, מהפחם שאנחנו נקנה ייפלט
 פחות גופרית.

זאת ועוד: אנחנו נשאיר מקום
 בתכנון לטכנולוגיה ההולכת ומתפתחת הזו. כדאי למדינת ישראל לקנות
 פחם עם גפרית? - אז אנחנו נקנה. כולם אומרים שכל עוד זה עובד,
 זה טוב. ואם זה לא עובד, אז נהיה בצרה. אנחנו משאירים מקום לזה.
 ותמיד נוכל להקים את זה.

אנחנו מוכנים להקים את תחנת חדרה.
 הביקוש בצפון גדל יותר מהדרום. היחידות שלנו בצפון פועלות, והם
 צריכות לעבור שיפוצים. אנחנו כל הזמן נמצאים במצוקה.

דובר כי זה יביא נזק לאזור - אני
 לא חושב כך. בהזדמנות זו שאני נמצא פה, אני רוצה לומר לכם שהחשמל
 מהווה תרומה גדולה לאקולוגיה. אין דבר נקי יותר מחשמל. בטכנולוגיה
 של היום וגם של מחר, אתה יכול להשתלט על האקולוגיה. אבל את החשמל
 מיצרים באשדוד, בתל-אביב, ועכשיו גם בחדרה.

הסכמתי שתהיה ועדה. אמרו לי שבאנגליה
 יש גם כן ועדה "סיביל-סרבנט". מנהל התחנה באנגליה אמר לי שיש לו
 ועדה כזו והיא מורכבת מאנשי הסביבה. יש שם אחד כמו גרופר (חבר הכנסת
 גרופר). ועוד אמר לי, כי הנסיון שלו הוא כזה שחברי הוועדה כיום
 הם המגינים על התחנה.

אישית, גם אני מעוניין שיהיה משהו
 שישמור על החלק הזה. אבל לחת זכויות סטטוטוריות - אני כבר אמרתי
 לקוברסקי שתהיה לי כתובת אחת, ושהיא תעשה את זה. לכן אני מודיע
 שאנחנו ברצון טוב לוקחים את זה, ושום סוד לא יהיה בפניכם. כך אני
 מקווה.

א. עמ'עד:

אנחנו הולכים לתקופת מיתון. בניית החנה כזו מבהינת האזור פירושה - אין מיתון, וזה לגבי מספר הפועלים, לגבי מספר השירותים, הציוד החקלאי ועוד. אנחנו יכולים ליצור את כל עם השקעות גדולות באזור, במשך 6-7 השנים הבאות אנחנו הולכים להוציא מיליארדים של לירות. אם כן, לאזור זה יש יתרונות. אכן נכון מה שאמר שר האוצר - שאנחנו נעבור את שבע השנים הטובות.

עני' שלון - יו"ר המועצה המקומית אור-עקיבא:

אנחנו ישוב קטן. זה נכון. אבל אנחנו רוצים לומר לחברנו ראש עיריית חדרה שחרד לחדרה - שלא רק לחדרה יש חדרה, אלא לאזור כולו.

אנחנו ישוב שקם והתפתח. לנו אין בתי חרושת. אנחנו חיים באזור. מה היא ההבטחה לגבינו אם נשלים בעובדה? יגידו לנו להפעיל את התחנה רק על 600 מגווש כי האזור אינו מסוגל לשלוט יותר - אבל לנו לא יהיה כל פיתוח, שכן אז בתי מלון לא יוקמו. חדרה חפטר את אנשי אור עקיבא כי הם אינם יכולים להקים מפעל חדש. לאן נלק? הרי פירושו של דבר, חיסול הישוב. מה יהיה אם האזור לא יוכל לקלוט איזה שהוא מפעל? הנה, לפני שבועיים קבלתי רמז - שכל המהנדסים והטכנאים לא ירצו לגור במקום.

א. עמ'עד:
מאז שעשו את הארובה ברידינג, נבנו שם בתי מלון, את הקאונטרי-קלוב. אמרו בזמנו כי זה יהיה מדבר. והנה, זה אינו מפריע לאף אחד. אנשים רצו להשיג אדמה על יד התחנה, אבל מחקשים.

מר קופשטיין (משרד החקלאות):

קיימנו פגישה עם חברת החשמל, ולפני חודשיים הגענו להסדרים. רק לפני שבועיים קבלנו את הדו"ח, כולל דו"ח על השפעת הגפרית על הצמחיה. פה בולטת הרגישות של האספסת והכוחנה. אנחנו, במשרד החקלאות, נערכים ע"י גופים וולקניים ומתחילים לבדוק לגופו של עניין את בעיית ההשפעה על הצמחיה והאזור.

א. זילברברג:
טוב עשה ח"כ גרופר שהעלה את הנושא הזה. אני לא יכול להתעלם ממה שמענו ממנכ"ל חברת החשמל, שהוא אחד שעסק בחקלאות.

אם המצב בחקלאות נראה כפי שנראה, אז אני לא יכול להתעלם מזה, ולדעתי זה עשוי להרגיע את החקלאים. ברור שיש בעיות. אנחנו כולנו זקוקים לחשמל, ואי אפשר להקים תחנה באזור אחד. זה עניין של תצרוכת באזור אזור. לדעתי, טוב שיש חוות דעת, וטוב שחברי כנסת ראו את זה. אני חושב כי לא אחרנו בנושא. לא צריך להפחיד את החושבים, ואין לומר להם שיש כאילו גזרה בהקמת התחנה.

פ. גרופר:
 מדובר בהקמת מפעל אדיר. לכך אני מציע שתהיה ועדה שתלווה מפעל גדול כזה. שתהיה זו ועדה קבועה, עם שיניים, למקרה כזה שתהיה ועדה בינמשרדית עם שיניים. שלא ימליצו למנות עליהם עוד כמה ועדות. נכון הוא שמה שאהה אומר, מרגיע. אבל חמיד יש נעלם. כך שבתקלה אחת, יכולים לקבל גפריה. אני חוזר ומציע, שתהיה ועדה אחת, עם שיניים שצריך לקבוע אותן.

א. עמיעד:
 יש תקנות בעניין זה, ושם מוטלת האחריות על משרד הבריאות.

פ. גרופר:
 אם זה משרד הבריאות, אז אני נבהל.

א. עמיעד:
 (קורא) "המועצה הארצית לתכנון ולבניה חמנה ועדה אשר תבדוק ותעקוב אחר ההיבטים הסביבתיים של התחנה. בוועדה ישתתפו נציגי השירות לשמירת איכות הסביבה, משרד הבריאות, מסחר ותעשייה, יו"ר הוועדה למימי חופים ונציג נציבות המים."

דב ברזלי:
 ולא איש אחד מהאזור.

פ. גרופר:
 ועדת הכלכלה של הכנסת שממונה על הנושא של חשמל ואנרגיה, עליה לדאוג שיהיה בוועדה זו נציג האזור.

אני מבין שהולכים להפעיל בפחם. אם דרך הנמל, אז תהיה תחבורה עד האתר, אם ברכבת ואם בדרך אחרת. ביחס לתחנה קבועה זו - אם אחם מתכוונים שתהיה תחנה חקלאית קבועה שתעקוב יום יום אחר הנושא האקולוגי החקלאי.

י. מודעי:
 קודם כל, שלא תהיה פניקה ולא אדישות. יש בעניין זה יועצים טובים.

אחרי כל מה שנאמר, אתה לא יכול להבטיח להם מה יהיה שם. שמעתי אותם הדברים מפי המנכ"ל של בתי הזיקוק באשדוד, וראיתי מה קרה לשדות כעבור זמן מה. לוקחים סיכונים סבירים, ובעיקר מבוקרים.

אתם צריכים לשקול את העניין - שלא יהיה חשמל, או שיהיו סכנות ביבולים. צריך להיות גורם שיקבע את מידת הריזיקה.

י. מודעי:

שמעתי מה שאמרת. ואני צומר שיש סיכון מסויים, עם כל סדרי ההרגעה שאמרת. ואם קיים סיכון מסויים, אז דעתי לא מסוגלת לקבל שאותה קבוצה לא תהיה מיוצגת בתוך מסגרת הבקרה.

א. עמי'עד:
אני בעד זה שהם יהיו בוועדה. זה לגבי הכנת הקריטריונים, וזה לגבי השיטה. בוועדת הבקורת ישב מי שחושבים שהוא הנפגע. יש איזה שהוא משחק שאתם תצטרכו ללכת בו, ולא בהודעות כלליות.

י. מודעי:
האמת היא, כי אם הייתי חושב האזור - עם כל הסדר שיש בזה, לא הייתי יושב בשקט. ספציפית הייתי רוצה לדעת מידת הידיעה המינימלית - גם בענין זה צריך לקבוע מודוס. כלומר, שהם יוכלו לקבל את מינימום הבטחון לכל מקרה של תקלה. ושהם יקבלו מידע זה מכלי ראשון, לא אינטרסנטי, צמוד אליהם.

(א) חובתנו לדאוג שנהיה צמודים לוועדת הבקרה הזו; (ב) אנחנו צריכים לקבל הסבר מחברת החשמל לגבי הכלים בהם ישתמשו. על מנת שידעו מה הולך שם, ולא לאחר שינזקו שהם ידעו. (ג) איזה אחוז תופס הענין האקולוגי בתקציב

שלכם?

א. אבטבי:
הוועדה שלנו הרחיבה את הנושא. לדעתי, זה לגיטימי שאיש הח' באזור וחושב כי הוא עלול להפגע, הוא צריך להיות צמוד לוועדה. איזו ועדה? - אינני יודע. מכל מקום, ועדה הקובעת בנושא זה. הדוגמה הטובה ביותר היא מעגני החמצון בראשון לציון. כך שיש בזה סיכונים. צריך לעשות הכל כדי להקטין את הסיכונים. טוב שהקדים ואמר מר עמי'עד שאנשי המקום יהיו בוועדה זו. אני מציע שהוועדה הזו תהיה מורכבת מנציג העיריה, נציג החקלאות, ושהם יראו את הדברים מקרוב.

ע. הדר:
אני מניח שכוונת הדברים של עמי'עד, טוב. למרות הסיכונים, יש חשש, והוא סביר. אתם צריכים ללכת לקראת זה. אין לכם ענין להטעות במשהו. צריך שיהיו שותפים לתצפיות של המפעל. השקיעו 5 מיליארדים ליי וזה יופעל. שום דבר לא יעזור, גם אם חדרה תסבול, או לא תסבול. לכן לא נותר אלא להשקיע כדי לייצל.

נדמה לי, כי מוטב שיהיו שותפים בזה גם מאנשי האזור; (ב) שהמומחים חייבים להיות אובייקטיביים. סבירים, ולא מהמנגנון של חברת החשמל, ושזה ימומן ע"י חברת החשמל.

היו"ר י. הורביץ:
זה נכון מה שנאמר כאן. יכול להיות שהחרדה היא חרדת שוא. מר ברזלי אומר כי הוא חרד. אני מבין שצריך לעשות הכל על מנת להרגיעו. תפקידכם

להרגיע עד כמה שאפשר, לא רק במלים, אלא לעשות כל מה שניתן לעשות. לדעתי, אין לנו כל מוצא בשלב זה. צריך לעשות ככל שיותר מהר. ככל שמפגרים, עולה הון. הכל מתייקר.

צריך להגיד לאנשי האזור שיהיו שקטים.

אני מציע שבועדת המעקב ישב איש מהאזור.

עם נציג החקלאים. לדעתי, זה כבר מרגיע. לא ראש עיריח חדרה, ולא נציג החקלאים לא יכולים להרגיע. לדעתי, אם איש כזה יראה שהמצב הולך ומחמיר, אז הוא ירים צעקות.

ועוד דבר: אני עדיין אינני שקט בענין

החובלה. נניח שהחלטנו להפעיל בפחם. וכי זה מצויין. אבל החובלה מחיפה, או מאילת - כיצד מגיע הפחם למקום? האם יוקם מזח מיוחד ויביאו את זה מאילת?

ד. ברזלי:

דובר על פחם בהתאם לסוגי פחם, וזו הבעיה. התקשרו עם ספק בחוזה. במקום להביא פחם מקנדה, יביאו מאוסטרליה.

א. עמיאל:

אנחנו קונים פחם מארבעה מקומות שונים ומערבבים את הפחם.

ד. ברזלי:

מדובר על 1400 מגווס, האם זה הסוף? מה הגבול של המגווסים באזור? חשוב לגבי חדרה עד גבול של 6000 מגווס. באזור זה נכנס מעבר כזה של שנתיים.

א. עמיאל:

אנחנו נכנסים לניצנים ושם המאבק יותר גדול.

ד. ברזלי:

מה הגבול?

א. עמיאל:

המצב בחדרה יהיה יותר טוב מאשר המצב בגבעת עדה וגבעת אולגה. אבל המצב

חמור מבחינה הפזורת בפרדס חנה.

ד. ברזלי:

נחל חדרה: מה שנאמר פה זה דמגוגיה. הרשויות באזור עשו את המכסימום לטיהור. עכשיו נחוץ להם 20 מליון לדי כדי לטהר את נחל חדרה. אפשר לטהר אותו. אבל אין אפשר לטהר את הזיהום?

אנחנו לא קבלנו תשובה, ולנו לא ברור מדוע לא נקבל התחייבות מחברת החשמל על ביצוע החחנה בשלבים בשלבים. לא יפעילו מעבר ליחידה. מדוע חברת החשמל לא התחייב במקרה שיהיה איזה שהוא נזק?

ד. ברזלי:

לגבי ההשפעה הכלכלית: 20 דונם מיועדים להקמת שני בתי מלון בקיסריה. והם היו מספקים תעסוקה ל-400 איש.

א. עמ'עד: תחנת חדרה מיועדת לדו-דלקית. יכול להיות מצב מיוחד במינו שכדאי יהיה להפעיל בנפט. לגבי מה שאמרו קודם שיהיו ארבע תחנות - אנחנו סבורים יהיו פחות תחנות.

אין לחברת החשמל כוונה להקים את התחנה השנייה, כי אנחנו רוצים להקים תחנות כוח גרעיניות. אנחנו צריכים לבדוק את העניין הזה. היום אנחנו עדיין לא יודעים כיצד ייעשה הדבר. מכאן אנחנו הולכים דרומה, ואם יהיה מקום לתחנה גרעינית, אז נחזור לאזור. אינני יודע אם אנחנו לא נעשה נסיונות עם החקלאים כדי לגדל פרחים לייצוא.

לגבי הובלת הפחם: יש שתי אפשרויות - רכבת - חיפה-חדרה. באנגליה מובילים כ-100 מיליון טון. באמריקה הם אפילו אינם מכסים את הפחם כאשר מובילים אותו. יש קרונות ה'דרו-דינמיות'. אומרים לנו כי במסילה הקיימת ובהיקף שאנחנו מדברים, אפשר להקים את התחנה. אין בזה בעיות. עושים חכנון כללי, ולא מפורט.

עכשיו בודקים את העניין של הדוברות. יש נסיון באגמים, ולא בים, בעניין הדוברות. מחיפה אפשר להוביל בדוברות ולפרוק את הפחם מול חדרה. עוד לא מצאנו מקום. יש לנו המון רעיונות. זה עובד כך עם נפט. מכל מקום, אנחנו בודקים את שהי השיטות, ובעוד כמה חודשים נחליט. קרוב לוודאי שנלך לרכבת, ומאילת קיימת ועדה, והיא בודקת כל האפשרויות, גם דוברות וגם רכבת.

את הפחם נקנה משלושה מקומות ונשחק בשוק החופשי. יש לנו הצעות לקנות פחם מדרום אפריקה ב-26 דולר עד אילת, עם הובלה. הם נתנו לנו לפני שנתיים, וההפרש היה של 30-32 דולר בחיפה. באמריקה עולה היום 15 דולר טון פחם. בערך 25 דולר "פוב". על אניה זה בערך 23 דולר, קרוב ל-40 דולר באתר.

החוזים הם ארוכי טווח. זה לא עסק. עכשיו מוסיפים "פורס-מז"ור" ובלתי חלוי. בכל אופן, אנחנו נתחיל עם 3 שנים. קודם נקנה בשוק החופשי.

היה לנו חוזה עם דרום אפריקה, ויש לנו הצעה קוסמת, אבל ההצעה היא, לקנות חלק במכרה. וזהו החלק הלא סימפטי. ולכן המחיר הוא כל כך נמוך - 7 דולר. בתקופה של 5 שנים, המכרה נגמר, ולכן זה לא כדאי.

יש לנו מגעים טובים מאד, עם יעוץ מעולה ביותר, ואין לנו בזה כל קושי. הטכנולוגיה, והשיטה שמצאו היא פשוטה מאד. עוברים על טרקטור ומהדקים את המקום. בדיוק כפי שסוללים כביש. הטכנולוגיה קיימת, כך שאין מה לחשוש.

לגבי הארובה: מה שקובע זה דבר אחד - כמה יש לך בכל מקום? אנחנו עומדים בסטנדרטים. אנחנו נבדוק את עצמנו. לכן הגענו למסקנה שצריך ארובה יותר גבוהה. יש מצב שפתאום הכל יורד למטה. אם ארובה יותר גבוהה, היא לא מושפעת מהאפקט.

א. עמ'עד:

הפיזור גדול. אנחנו יכולים לתת -
 כאשר הרוח היא מול הים, וזה קורה בלילה, אנחנו יכולים לתת פחות,
 וביום לתת יותר. אנחנו לא חוסכים. לקחנו מתכנן טוב גם אם זה
 עולה כסף. הכל, כל דבר, עולה כסף.

אני חושב שדי הרבה זמן נהיה עם
 1400 מגווש. ראיתי עכשיו בדיקות, ויש ויכוח בין המומחים היום
 אם להפעיל בנפט או שתהיה תחנה גרעינית. יש אומרים שאסור לנו ללכת
 לתחנות גרעיניות. אבל יש כאלה האומרים שמהיום והלאה עלינו ללכת
 לתחנות גרעיניות. למעשה, יש לנו מספיק זמן בענין זה.

יש לנו מומחים גדולים בענין הפחם
 וכל הקשור. אני הלכתי וחפשתי איפה זה קיים. מצאתי שבפחם רגיל
 אין כל בעיה. זה לא גורם כל נזק.

אנחנו מקבלים את שיתוף האנשים. אין
 לנו התנגדות שהם יהיו בוועדות. אבל ככל שהוועדות תהיינה גדולה, אז
 הן תפעלנה פחות.

יהיו שם שני נציגים.

פ. גרופר:

מר פגי - יו"ר המועצה האזורית מנשה:

האם יש אפשרות לסכם סיכום ברור ומחייב
 שיעשה תחקיר ברור, שיוכיח בפועל את אותם הדברים שמר עמ'עד הביא
 בפנינו כדברים סבירים, משאלות ורצון טוב?

עד עכשיו אנחנו לא קבלנו כל הוכחה
 לגבי תחנה שמופעלת בפחם, שהיא הראשונה בארץ. בתנאי חקלאות שלנו
 באזור וכו'. אין לנו שום הוכחה מדעית, אובייקטיבית, האומרת שהדברים
 האלה הם נכונים, שהם הוכחו באמצעים מדעיים.

אין ספק שהדברים שנאמרו כאן משכנעים
 במידה רבה, ואני רוחש את זה באמון רב. אבל לא יותר מזה.
 שואלים אותנו וגם אומרים לנו כי לכל אלה אין כל אחיזה מדעית.
 הרי שהדברים האלה הם בחשבון הסופי השערות בלבד. עם ביסוס של
 שמיעה בעולם. לא יודעים על שום נסיון שהוכח באזור דומה לאזור
 שלנו, מבחינת התנאים המטאורולוגיים. לכן יש חוסר אמון לתכנית
 התכנית תופעל. היא תרוץ, ולנו לא תהיה כל אפשרות לבדוק את זה.
 האנשים באזור שואלים בענין זה, ואנחנו
 נהיה שפני נסיון לדבר חשוב ביותר.

(ממלא את מקום יו"ר הוועדה שנאלץ
 לעזוב את הישיבה)

פ. גרופר:

אנחנו נקיים דיון נוסף בוועדה. אני
 מניח שתהיה הצעה למנות ועדת משנה, ושהיא תנסה לבוא בדברים בכל
 מה שאמר כאן מר עמ'עד. ועדת משנה זו תעשה עבודת שדה בכדי להרגיע
 את עצמנו כוועדת כלכלה, וגם אתכם.

ד"ר ארנון:
הוועדה אמרה בצדק בהתחלה, שאולי
זה הדבר הנוח ביותר בשביל חברת
החשמל, והרע ביותר בשביל העסק כולו, ומי הוא האחראי כאשר יהיה
משהו? המחשבה שיהיו נציגים מהאזור - זה מקובל עלינו. אבל
אל תדברו אתנו על זה. כי אם אנחנו נאמר שאנחנו בעד, אז זה
ייראה חשוד.

תודה רבה. הישיבה נעולה.

פ. גרופר:

הישיבה ננעלה בשעה 16.10.